

כ ר פ י כ ל מט. 3/ה

מישיבת ועדה החוקה, חוק ומשפט
ירושלים, יום ד' י"ג בכסלו תשי"א - 22.11.50

חברי הועדה הנוכחים:

ח. רובין - היו"ר
ע. אסף
מ. בגין
מ. בן-אשר
מ. בן-עמי
ד. בר-רב-האי
א. ג'רג'ור
ב. דינבורג
י. הררי
ז. ורדימס
מ. וילנר
ע. ז'בוטינסקי
י. כסה
י. לם
י. קליבנוב
א. חבורי
א. פרמינגר

בזכות דעה מיעוט : ר. כהן

מוזמנים:

ח. כהן - היועץ המשפטי
ח. צדוק - המשנה ליועץ המשפטי
י. שקי - משרד המשפטים
ה. רוזנטל - משרד המשפטים
מ. פיאמנטה - מתרגם לערבית.

הישיבה נפתחה בשעה 08.45.

היו"ר ח. רובין: אני פותח את הישיבה.

סדר-היום לפניכם. לסדר-היום הזה מצטרפים

שלושה טעיפים: חוק תקופת הכנסת; חוק המעבר לכנסת השניה וחוק לקיום
תוקפן של תקנות ההגנה.

ד. בר-רב-האי: אני צריך לעורר שאלה פורמאליות בעקבות
חבר/נו ברי-הודה. אני הופתעתי כשקבלתי את

ההזמנה ובה כתוב: בזמן היעדרו של מר ניר ימלא את מקומו בתור יו"ר
הועדה חבר הכנסת חנן רובין. אין לי שום התנגדות לכך שיהיה זה חבר הכנסת
חנן רובין, אבל הנוהג היה - וחבר הכנסת ברי-הודה עמד על כך - שהיו"ר
הזמני נבחר ע"י הועדה ואין איש ממנה אותו. לכן אני מציע שאנחנו נבחר
את חבר הכנסת רובין להיות ממלא מקומו של מר ניר בזמן היעדרו.

היו"ר ח. רובין: אינני רוצה שנאבד זמן על השאלה הזאת.

רל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
22.11.50

היו"ר ח. רובין:

אני מקבל את ההצעה שהפעם נבחר ביו"ר, מבלי שיקבע בענין זה חקרים כל
שהוא. במקרה שמתעוררים ספיקות, זה ענין של ועדת הכנסת. (ד. בר-רב-האי:
היתה החלטה של ועדת הכנסת.)

אנחנו עוברים לסדר-היום. אני מציע
להוריד מסדר-יומנו בישיבה זאת, דברים שאפשר לדחותם. במידה שהתענייתי,
נדמה לי שנוכל לגמור הוך דקות ספורות את טעין 3: חוק לתיקון פקודת
העדות.

חוק לתיקון פקודת העדות.

י. לם: אני מציע לאשר את החוק בכללותו ולמסור
אותו לעיבוד לשלושה אנשים.

היו"ר ח. רובין:

הצבעה

ההצעה לקבוע ועדת משנה לחוק לתיקון פקודת העדות,
שתעבור על החוק באופן סופי, מבלי להחזירו לוועדה -

נתקבלה.

ההצעה שחברי ועדת המשנה יהיו: ד. בר-רב-האי, ע. ז'בוטינסקי,
י. לם, ז. ורחפטיג וח. רובין, -

נתקבלה.

חוק לתיקון פקודת עורכי-הדין.

היו"ר ח. רובין:

האם נוכל ללכת באותה דרך שהלכנו ביחס
לחוק לתיקון פקודת העדות, גם לגבי חוק זה?

ע. ז'בוטינסקי: יתכן שבדיון על חוק זה יבוא במקומי חבר
הכנסת שמואל כ"ץ.

הצעת ח. רובין נתקבלה.

היו"ר ח. רובין:

השעה עכשיו קרוב ל-9. אני מציע שעד

שעה 10 נעסוק בחוק הבחירות ואח"כ

נעבור לחוק למניעת הפקעת שערים ומספרות, אשר עובד ע"י ועדת משנה של ועדתנו. בזאת, אני מציע שנעסוק עד שעה 10.30. את חצי השעה האחרונה אני מציע שנקדיש לחוק לקיום חוקפן של תקנות ההגנה שהועבר אלינו אתמול ע"י הכנסת, מכיון שהוא דחוף.

ד. בר-רב-האי:

אני מציע סדר הפוך: חוק הבחירות לכנסת

השניה נמצא עכשיו במצב אחר לגמרי מאשר

היה לפני שבועיים-שלושה, כאשר דנו על זאת התח לחץ של הכרה בבחירות מידיות. יש לי רושם כי שורה של חברי הועדה הזאת רוצים להרחיב את הדיון בבעיה הזאת ולבדוק מחדש את יסודות שיטת הבחירות הקיימת בארץ. אין זה דיון קצר. אני מציע לקבוע לכך ישיבה מיוחדת בזמן הקרוב ביותר.

לעומת זאת, החוק למניעת הפקעת שערים

ומספרות מונח לפנינו, מוכן. אני מציע שנתחיל בו ונעסוק בו אפילו עד שעה 11, אם יהיה בכך צורך.

אני רוצה להוסיף כי אני רואה צורך לקיים

ישיבה אחת לעניינים סידוריים-ארגוניים, כי אני מודאג מאוד ממהלך העבודה בוועדתנו.

היו"ר ח. רובין:

את בעית סדרי עבודה הועדה הייתי מציע

להשאיר עד שובו של מר ניר.

ח. צדוק:

אני מציע להקדים את הדיון בחוק שהועבר

לוועדה אמש, מפני שהוא החוק היחיד הקשור

לתאריך מסויים: חוק לקיום חוקפן של תקנות-לשעת-בחירות. כל יתר החוקים הם פחות או יותר דחופים, אבל אינם קשורים לתאריך מסויים.

היו"ר ח. רובין:

ישנן שלוש הצעות. (ד. בר-רב-האי: אני

מוכן להצטרף להצעת מר צדוק).

ה צ ב ע ה

בעד הצעת צדוק-בר-רב-האי, להתחיל בדיון על חוק לקיום

חוקפן של תקנות ההגנה

בעד הצעת ח. רובין

5 -

2 -

הצעת צדוק-בר-רב-האי - נתקבלה

חוק לקיום תקנות ההגנה.

י. לם:
בכנסת היה ויכוח רחב על חוק זה. לכן אני
חושב כי אין צורך לקיים כאן דיון כללי, אלא
לעבור על החוק. אני מציע להרכיב ועדה משנה שיהיה עליה לגמור זאת עד יום
ב', ולקיים ביום ב' ישיבת מליאת הועדה, כדי לגמור זאת.

היו"ר ח. רובין:
אני חושב כי ההצעה לא לקיים ויכוח כללי
מביא חוק זה, היא מוטבמת. אבל יש הצעה
להתחיל בבדיקת תקנות ההגנה השונות, אשר תוקפן מוארך ע"י חוק זה. אני
חושב שגם הצעה זאת מוטבמת. הדבר היחיד שעלינו להחליט בו הוא האם
העבודה הזאת תיעשה במליאת הועדה או בוועדה משנה. בגלל חשיבות העניין
אני מציע לעשות זאת מיד, במליאת הועדה.

הצבעה

בעד הצעת י. לם להעביר את בחינת החוקים המוארכים ע"י חוק
זה לוועדה משנה, אשר תחזיר זאת אח"כ למליאת הועדה
נגד
- 5.
- 2.

הצעת י. לם נתקבלה.

י. לם:
אני מציע שועדת המשנה תהיה מורכבת מה"ה:
פרמינגר, ז'בטינסקי, ז. ורהפטיג ולם.

ההצעה נתקבלה.

(מרכז הועדה - י. לם).

מ. פיאמנטה:
חלק מהתקנות האלה יוחלף בחוק מסויים שייקרא
חוק השיפוט הצבאי. מרג'ורה מבקש, היות
והעניין הזה יהיה נוגע בעיקר לערבים, שהחומר הזה יימסר בהקדם, כדי שאספיק
להרגמו.

היו"ר ח. רובין:
הבקשה הזאת אינה נוגעת לכאן. זה קשר עם
ענייני הממשל הצבאי.

ח. צרוק:
החוק הזה מתייב החלטה בשלוש שאלות: השאלה
הראשונה היא אם מאריכים את תוקפן של התקנות;
השאלה השנייה היא לכמה זמן מאריכים את תוקפן של התקנות; השאלה השלישית
היא אילו תקנות מאריכים. אני מציע כי בשתי השאלות הראשונות יוחלט כאן

רל.

ועדת החוקה, חוק המשפט
22.11.50

ח. צדוק:

מיד, וביחס לשאלה השלישית תמטרך לוועדת המשנה סמכות להחליט.

אני חושב שהצעתו של מר צדוק מתקבלת על
הדעת.

היו"ר ח. רובין:

אני מציע שנחליט קודם על שאלה פרינציפיונית:
אם מאריכים רק את התקנות הכלכליות או

ז. ורהפטיג:

גם את התקנות הפוליטיות.

אינני יכול להסכים שנעסוק בזה למקוטעין.

היו"ר ח. רובין:

אם אמרנו כי ועדת המשנה תעסוק בכל השאלה

הזאת, היא תעסוק גם בשאלה אם להאריך או לא להאריך את חוקפן של התקנות
הפוליטיות.

ה א ב ע ה

בעד ההצעה להאריך את חוקפן של התקנות - רוב.
נגד - מיעוט.

ההצעה נתקבלה.

הסתייגות לע. ז'בוטינסקי, מ. וילנר וח. רובין.

עלינו להחליט עכשיו לכמה זמן אנחנו

מאריכים את חוקפן של התקנות.

י. לם:

אני מציע להאריך אותן לשנה. אני ראיתי

את חמש ההצעות של הממשלה. ההצעה הראשונה

בענין מצרכים הדרוש עיבוד רב. אם התקבל הצעתי לאחד זאת עם פקודת
הפיקות על המזונות, הרי גם אם משרד המשפטים יעשה עבודה מאומצת מאוד,
זה יקח ארבעה-חמישה חדשים להכין זאת. אנחנו לא נגמר חוק יטודי כזה
לפני פגרת הכנסת. לשם מה לנו לבוא אח"כ לכנסת ולבקש הארכה נוספת,
והרי אז אנחנו נצטרך לדרוש הארכה, כי החוק יהיה כבר בידינו? מוטב
להאריך זאת מיד לשנה. נלמד לקח מנסיוננו בחוק השיפוט הצבאי; החוק
הזה אינו פחות מסובך.

ז. ורהפטיג:

אני מבור שבענינים אלה לא צריך להאריך יותר מאשר הממשלה דורשת. הממשלה דורשת

להאריך זאת לחצי שנה - נאריך זאת לחצי שנה. אם חבר הכנסת למ סבור כי עיבוד חוקה כזאת צריכה לארוך שנה, אולי נחדל לדבר על חוקה וחוקים יסוד שעלינו לקבל, כי לפי הערכה זאת, הכנת החוקה צריכה לקחת עשר שנים.

ע. ז'בוטינסקי:

אני רוצה שנאריך את חוקפן של החקנות האלה

בפעם האחרונה. כלומר, שנקבע בטקסט של

החוק שזוהי ההארכה האחת והיחידה. היה לנו נסיון מר בחוקים אחרים. הממשלה הציעה להאריך חוקפם של חוקים אלא מסויימים לשלושה חדשים, ואח"כ בקשה שוב ושוב להאריך. אינני חושב שזה בסדר אם הממשלה אומרת לנו שיש להאריך חוקפם של חוק לשלושה חדשים או לששה חדשים, כאשר היא יודעת ומתכוונת להאריך שוב ושוב.

לכן אני מציע שבתוך הסעיף הקטן את תקופת

ההארכה יהיה כתוב כך: "זמן חוקפתן לא יוארך יותר".

ד. בר-רב-האי:

אני מתנגד לשתי ההצעות גם יחד. ביחס

להצעת מר למ, אני מתנגד לנימוקי

ורחפטיג: אם דורשים ששה חדשים, ודאי עשו שיקולים ששה חדשים יספיקו.

אני מתנגד גם להצעתו של מר ז'בוטינסקי

מפני שאין הצעה יותר מסובכת בחיים הפוליטיים, מאשר להתקשר למפרע

ולהגיד שזוהי הפעם האחרונה. אף פעם אינך יכול לדעת מה יכול לקרות.

(ע. ז'בוטינסקי: הפעם אני יודע: להאריך שוב.) כוונתנו היא שזוהי

ההארכה האחרונה. לכתוב זאת שחור על-גבי לבן - אין בכך חבונה פוליטית

עליבטה. פתאם יכולים להיות ששה חדשים כאלה, שהראש לא יהיה נתון לענין

הזה. חבר הכנסת ז'בוטינסקי, קבל זאת כעצה חברית: אין כותבים דבר כזה,

כי אין יוצרים גדר שאי-אפשר אח"כ לקפוץ מעליו.

אני מציע לא לקבל את שתי ההצעות הללו.

א. חברי:

מדברי מר ז'בוטינסקי ברור שהוא חושש -

כמו כל חבריו וכמו כל האופוזיציה - מ

יש כאן כוונה להאריך שוב את חוקפן של החקנות האלה. אבל מהי האמת

א. תבורי:

הפשוטה? מישור אמר אתמול בויכות שטחנות החתיקה שלו טוחנות לאט לאט. אני רוצה להזכיר לחברי הועדה שלא רק מפלגות הקואליציה אשמות בכך, אלא כולנו אשמים או שאיננו אשמים כלל. אני, למשל, הייתי מאטרף להצעת מר ג'בוטינסקי, בהנאי שכולנו נחליט לשבת ששה ימים מלאים בשבוע; אז אולי יש תקנה וסיכוי ע"י עבודה מאומצת, להטפיק להחליף את החוקים האלה. אבל בטמפו שאנחנו עובדים ובסדר זה של עבודת הכנסת וועדותיה - ואף מפלגה לא הציקה לעבוד ששה ימים בשבוע - יהיה זה חוסר אחריות מצדנו לקבוע כי הארכה זאת היא האחרונה. הסיבה הטכנית, שאם נספיק או לא נספיק, כולנו אשמים בכך - גם היא נימוק להתנגד להצעת מר ג'בוטינסקי.

י. הררי: אנחנו מסכימים לאצק להארכה החקנות האלה,

בתנאי שהן תוארכנה מפעם לפעם, אם הכנסת תמצא לנכון לעשות זאת, אבל אין אנחנו מסכימים להארכה ארוכה למפרע. גם אם נקבל את השקפתו של מר למ שבמשך ששה חדשים לא נספיק לעשות זאת, הרי עצם העובדה שקבענו בחוק ששה חדשים, תשמש לחץ גם על הכנסת וגם על מטרד המשפטים לעבוד בטמפו ולנסות להספיק כל מה שאפשר להשיק, כדי שבעבור ששה חדשים נאריך רק את מה שנהיה מוכרחים להאריך.

יש נימוק נוסף מדוע לא לקבל את הצעת ג'בוטינסקי: היא חסרת כל ערך. גם אם נכתוב חמש פעמים בחוק שאי-אפשר להאריך אותו יותר, אנחנו נוכל לחוקק חוק חדש יום לפני פקיעת תוקפו של חוק זה, אשר בו נבטל את ההוראה הזאת. לשם מה לעשות את עצמנו לצחוק ולכתוב בחוק דברים כאלה, כשאנחנו יודעים כי נוכל לשנות זאת בכל עת.

מ. וילנר: לדעתי, הזמן הדורש לחקיקת חוקים אלה/חלוי

דוקא בקצב העבודה של עובדי משרד

המשפטים; הוא חלוי ברצון הפוליטי של אלה שאחראים למשרד המשפטים, או יותר נכון: לממשלה כולה. ראינו כושר פעולה יוצא מן הכלל מצד הממשלה, כאשר היא היתה מעוניינת, בגלל המשבר הממשלתי, להביא חוק בחפזון. אינני קובע אם אותו חוק הוא טוב או רע, אבל מדובר בו על דברים חשובים מאוד: איך מפזרים את הכנסת, סמכויות הנשיא, עד מתי נמשכת כהונת הכנסת וכו'. הדברים האלה הם פי מאה יותר מסובכים וקשים מאשר הכנת חוקים רגילים

ועדת החוקה, חוק ומשפט
22.11.50

רל.

מ. וילנר:

במקום תקנות ההגנה. ראינו גם שכאשר רוצים בבחירות, מופיעים חברי מפא"י ואומרים כי אפשר לקיימן במשך חודש וחצי-חדשיים; וכשאינן רוצים - זה ענין לשנתיים. אני רורש שיהיה ויכוח גלוי בשאלה זאת. אם אינכם מעוניינים למחר בחיסול חוקי החירות ותקנות ההגנה - אמרו זאת; אם אתם מעוניינים למחר בחיסולם, לא יתכן שזה יהיה הלוי במהירות העבודה של עובדים אלה או אחרים. למה לחלות את הקולר במהירות אספקת החוקים, בשעה שההגיון הפשוט אינו מאשר זאת. את החוקים האלה אפשר להכין אפילו במשך חודש אחד.

ח. ארוק:

ביחס להערתו של מר ז'בוטינסקי אני רוצה
לאמר דברים דומים לדברים שהשמיע מר הררי.
יתכן שיהיה להוסיף כזאת ערך הפגנתי, אבל היא תהיה ללא ערך משפטי, מפני
שהכנסת תהיה רשאית לשנות זאת בחוק אחר.

בשים לב לכך שמרבית החוקים אשר נועדו
להחליף את התקנות האלה נמצאים כבר על שולחן הכנסת, התקופה שבה
מאריכים את התקנות האלה, יותר מאשר היא מתן קרדיט יותר ארוך או יותר
קצר לממשלה, היא שאלה של הארכת הזמן הדרוש לכנסת עצמה כדי לעבד את
החוקים האלה.

היו"ר ח. רובין:

מתוך הנימוקים שהושמעו כאן, אינני רואה
כל טעם בהצעתו של מר ז'בוטינסקי, אם כי
אני מסכים לחוכנם של הדברים.

אני מציע להעמיד את תקופת הארכת התקנות
האלה על שלושה חודשים, מתוך הנחה שרוב החוקים - כפי שנאמר כאן - מונחים
או יונחו בקרוב על שולחן הכנסת, ואם נגש לענין ברצינות, נוכל להספיק
לעשות זאת במשך שלושה חודשים. גם הועדה הזאת עובדת בענין זה באופן די
נמרץ, כדי לא להביא קשיים קשורים עם התאריך.

י. כטה:

כשנאמים בכנסת בצורה מסויימת, אני כאיש
מפלגה סולח זאת. אבל כשחוזרים כאן על אותם
הנאומים, זה מרגיז יותר. אני חושב שאין לוילנר זכות פוממאלית לאמר כי
החקיקה בכנסת ובוועדת החוקה, חוק ומשפט, הולכת לפי טמפו פוליטי ולא לפי

רל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
22.11.50

י. כספי

טמפו ענייני. אין בזאת אמת? דוקא חוק הבחירות מוכיח כי אין בזאת אמת.
מה היה בענין חוק הבחירות? אמרנו בפירוש: אם בחירות - אז מיד, אבל
יחכן שלא תהיינה בחירות. האם היה פה איזה חכמים או איזו הונאה? הייתה
עמדה ברורה. רצינו שהחוק יתקבל ככל האפשר יוחר מהר. זה היה מלווה
בהטברה מצדנו: הבחירות תהיינה אם לא תהיה ממשלה יציבה.

אני מכריז ומודיע כי אין כמונו מעוניינים
כי יחישו עד כמה שאפשר את חוק הבחירות. טכנסת כולה זקוקה לכך שיהיה לה
חוק בחירות מוכן. אני אומר זאת מפני שנאמרו פה דברים קשים בענין זה.
בר-רב-האי אמר כי מכיון שזה חוק יסודי, הוא מציע דיון יסודי; האם מזה
מסתבר כי הוא רוצה שהדבר ימשך?

האם המדינה חיה בהפקרות? אנתנו

מדברים כאן על החוקים הכלכליים. וילנר אינו שייך לאלה שמתנגדים
להסדרים כלכליים במדינה, שדרשו אחמול חופש מוחלט. אין כמונו מעוניינים
שתהיה בענין זה חקיקה מסודרת. איזה טעם יש לטעון נגדנו טענות כאלה?
אנחנו עובדים רק חצי שבוע. לפעמים יש ועדה הכנסת, לפעמים עניינים אחרים,
וזוהו פרוצס אטי. דברים שנוגבשו אצל עמים אחרים במשך מאות בשנים, צריכים
להתגבש אצלנו במשך שנים. מדוע נוציא על עצמנו לעז, כאילו יש אצלנו
מין קורופציה, שהחקיקה שלנו הולכת לפי טמפו פוליטי? אני מוחה בכל חוק
נגד השגרה הדיבורית הזאת.

מ. בגין: אלה המתנגדים עקרונית להתארכת תוקפן של
התקנות האלה, הין יכולים למעשה לא להתערב
בדיון המשפחתי בין המתייבים הארכתן. אבל מאחר שהועדה החליטה להאריך
את התקנות האלה, ואם אנו משתתפים במלאכה החקיקה, יש טעם להגיד משהו גם
אחרי שנתקבלה החלטה כזאת.

על כן, אינני רואה שום דבר מוזר בהצעתו

של חבר הכנסת ז'בוטינסקי. הייתי מציע לחברי הועדה למצוא את הנוסחה
המתאימה ביותר כדי להכניס את הרעיון של חבר הכנסת ז'בוטינסקי לתוך
החוק. נדמה לי כי הנוסחה המתאימה ביותר תהיה החלטה שהתקנות תתבטלנה
או שתוקפן יפסק ב-10 ליוני - אם יוחלט על ששה חדשים - או ב-10 במרץ -
אז

רל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
22.11.50
מ. בגין

אם תתקבל הצעת רובין. במקום לכתוב שהתקנות מוארכות עד לתאריך מסויים |
אפשר לכתוב שהן תחבטלנה באותו תאריך. אם אתם עצמכם אומרים כי דרוש לחץ
על משרד המשפטים ואפילו על הכנסת כדי שהמלאכה תיעשה עד לתאריך מסויים |
הרי הלחץ יהיה הרבה יותר גידול אם יהיה כתוב בחוק במפורש כי בתאריך
מסויים תחבטלנה התקנות האלה.

היו"ר ח. רובין:

ה צ ב ע ז

בעד הצעת ע. ז'בוטינסקי-בגין - מיעוט
נגד - רוב.

ההצעה לא נתקבלה.

הסתייגות לע. ז'בוטינסקי.

בעד הצעת י. לם להאריך את תקפן של התקנות לשנה - 2.
נגד - רוב.

ההצעה לא נתקבלה.

בעד הצעת ח. רובין להאריך את תקפן של התקנות
לשלושה חדשים
נגד - 1.
- רוב.

ההצעה לא נתקבלה.

הסתייגות לח. רובין.

בעד הצעת הממשלה להאריך את חוקפן של התקנות
ל-6 חדשים -
נגד - רוב.
- מיעוט.

ההצעה נתקבלה.

נמשך בדיון על חוק זה אחרי שועדת

המשנה חביא לנו את הצעותיה בשאלה אילו תקנות להאריך.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
22.11.50

רל.

חוק למניעת תפיקת שטרות ומסמכים.

היו"ר ח. רובין:

היתה לנו ועדת משנה לחוק זה, והיא
גמרה את עבודתה.

י. לם:

היו"ר ועדת המשנה.

ועדת המשנה ישבה כמה ישיבות ונסתחה לעבד

את החומר שהוגש לה ע"י הממשלה. נסינו

לעבד את החוק מתוך השקפה שיש לתת אפשרות לאלה הלוחמים את המלחמה נגד
השוק השחור, להיעזר בבתי המשפט במהירות. מתוך השקפה זאת וגם מתוך הצורך
להבטיח עד כמה שאפשר את אי-התלות של בתי-הדין מהתערבות של האדמיניסטרציה,
חשבנו לנכון להתאים את בתי-הדין האלה לשיטה הכללית של בתי-המשפט, שאין
ממנים שופטים מיוחדים לתפקידים מיוחדים בבתי המשפט, אלא שלאחר שיהמנו
שופטים מסויימים לתפקידים מסויימים, מוטרים לבתי-המשפט עצמם לקבוע
את חלוקת התפקידים.

החוק שנחקבל בוועדה הזמנית היה בנוי על

כך שגם השופט המקצועי נתמנה במיוחד לעבודה בבתי-דין למניעת תפיקת
שטרות ומסמכים. חשבנו לנכון לשנות את השיטה הזאת, ולמסור לכל מי
שנתמנה פעם אחת ע"י האינסטנציה המוסמכת להיות שופט, לדון גם במקרים
אלה לפי החלוקה הפנימית של בתי-המשפט.

לדעתי, התיקון החשוב ביותר שהכניסה הועדה

הוא התיקון בסעיף 1 ו-2 הקובע כי כל שופט שלום או כל שופט מחוזי יוכל
לדון בין בהור דן-יחידי ובין בהור אב בי"ד.

הכנסנו גם תיקון שני לגבי הצעת הממשלה:

הנסיון הוכיח כי בתי-הדין למניעת תפיקת שטרות ומסמכים מוצפים
בתביעות, ביניהן גם תביעות טכניות. אולי רוב התביעות הן תביעות
טכניות שאין להן תיקף ציבורי גדול, אבל הן דורשות טיפול משפטי כמו
תביעות מסובכות ביותר. הממשלה כבר הציעה לשנות את הפרוצדורה הקיימת
בניהולן זה ולאפשר לסוגים מסויימים של עבירות להיות מובאים בפני דן-
יחיד. אולם הועדה, לאחר שהתיעצה עם נציגי משרד המשפטים, באה
למסקנה שקשה לנסח באופן ברור מתי שר המשפטים נותן סמכות כזאת ומתי אינו
נותן אותה. הוא אינו יכול לקבוע זאת בכל מקרה, ולכן יצטרך לעשות זאת
בתקנות כלליות. לכן הגענו למסקנה - ולזאת הסכימו אנשי משרד המשפטים -

י. לט:

שישנן עבירות רבות, אשר לפי החוק יש להן צורה טכנית, אבל הן עבירות אגאגא אשר מאפשרות קיומו של השוק השחור. מאידך, ישנן עבירות רבות אשר לכאורה הן עבירות של טפסרות, אבל בכל זאת אין בהן כל ערך ציבורי. לכן הצענו שבמקום ששר המשפטים - כפי שהוצע בחוק - יגדיר את העבירות אשר עליהן צריך להיות דיון בפני בי"ד של דן-יחיד, ואת העבירות שעליהן צריך לדון בהרכב של שלושה; במקום זאת למסור לאב ביה"ד לקבוע בכל מקרה ומקרה אם הוא רוצה לשבת עם פאנלים או שאינו רוצה בכך. נוסף לכך, כדי להבטיח את זכויות הנאשם והחביעה, כדי שלא יהיו תלויים בהחלטת אב בית-הדין שהוא בשר ודם ויכול לטעות, נתנו לנאשם וגם לחביעה הכללית זכות לדרוש שתיק מסויים יישמע בפני פאנל של שלושה.

בהרבה דברים היו חילוקי דעות בוועדה, ואם

כי היו הצבעות, אין זה חשוב כי הועדה היתה מצומצמת ועל מליאת הועדה יהיה להחליט בכל מקרה ומקרה.

תיקון שלישי שהכנסנו - גם הוא יסודי -

הוא הרחבת זכות הערעור לנאשמים וגם לחביעה. לאחר ששנינו את דינם של בתי-המשפט והענקנו את הסמכות לכל שופט לדון בעבירות אלה, לא ראינו כל טעם לתבוע הקלות מיוחדות לערעורים. אבל קבענו את זכות הערעור בענין זה כפי שהוא נהוג במדינה, כלומר: ערעור על פסק-דין של שופט שלון או פאנל של בית-משפט שלום - לבית-המשפט המחוזי. בענינים שיש בהם חשיבות או חידוש, או מענינים מסובכים, יכול הנאשם וגם התובע, ברשות בית-המשפט, לפנות לבית-המשפט העליון, או, אם הענין מובא בפני בית-המשפט המחוזי, זכות הערעור היא בפני בית-המשפט העליון.

אני מבקש מהיו"ר לתת לי אפשרות לעבור

על החוק סעיף-סעיף ולהצביע על ההסתייגויות.

אני מבין שנסתפק בהערות קצרות בלבד. כל

היו"ר ת. רובין:

חבר הועדה חוכשי להציע הצעות נוספות.

סעיף 1.

"בחוק זה -

"עבירה נגד המשק" פירושה - עבירה על אחד החוקים המפורטים בתוספת הראשונה לחוק זה;

"שופט" פירושו -

- (א) לגבי בית משפט מחוזי - שופט בית משפט מחוזי;
(ב) לגבי בית משפט שלום - שופט שלום;

"נציג ציבור" פירושו - מי שנתמנה על ידי שר המשפטים, בכחב מינוי שפורסם ברשומות, להיות נציג ציבור לצורך חוק זה."

בסעיף זה ישנן הסתייגויות לחבר הכנסת

י. ל.:

פרמינגר, בדר וורהפטיג.

אני חושב שבכל דיוננו הוכח דבר אחד: שצואר

א. פרמינגר:

הבקבוק במשפטים האלה הם השופטים ובמיוחד

נציגי הציבור. יש חברים שהם באופן עקרוני בעד נציגי הציבור, אבל הם מתנגדים לכך מבחינה מעשית, משני טעמים: טעם אחד הוא שאין מספיק נציגי ציבור; טעם שני הוא שנציגי הציבור אינם מקפידים בדינים, אלא מקליט. אלה הגיעו למסקנה כי יש לבטל את הצציגות הציבורית במשפטי ספסרות.

אין ברצוני להכנס לדיון על צורת הכבב בתי-

דין בכלל. כידוע, ישנה תפיסה הגורסת הרכב אזרחי של בתי-הדין, כלומר, בתי-דין המורכבים מנציגי ציבור. אני רוצה לסתור את שני הנימוקים נגד נציגי הציבור, כי נראה לי שבשניהם יש גרעין של אמת. עמוקה, אך המסקנה לא צריכה להיות ביטול הנציגות הציבורית אלא תיקון הדברים הללו.

אין לי כל ספק כי השופטים הציבוריים הקלו

בדין, רק מכיון שהם נבחרו באופן חד-צדדי מחלק מסחיים בציבוריות. אינני אומר זאת לגנות הממנים את השופטים האלה. הציבור אשר יכול היה למלא את התנאים של הכאנלים יכול היה להיות מצומצם, ולציבור הזה יש השקפה מסוימת לגבי עבירות, לאו דוקא ההשקפה הרצויה. אני חושב שיש להרכיב את הציבור הזה באופן יותר רב-גווני. לכן צריך להבטיח שזה לא ייעשה ע"י מינוי אלא בדרך אחרת. צריך להבטיח שבעת ובעונה אחת יעמדו לרשות בתי-הדין מספר יותר גדול של מושבעים. את זאת, אני חושב שאפשר להשיג בשתי דרכים: (א) ע"י כך שנציגי הציבור יוגרלו ולא ימונו; (ב) ע"י כך שהם יוגרלו מתוך רשימה שתוצע ע"י הגורמים השונים ברשות המקומית, בהתאם למשקלם. זה אומר

א. פרמינגר:

שכל הסתלגות יגישו רשימות לפי משקלן, ומהן ירכיבו רשימה של 200-300 ואפילו 1000 איש. מתוך הרשימה הזאת יוגרלו נציגי הציבור. כך תהיה אפשרות להגריל מספר מספיק של הרכבים.

אני רוצה לאמר ללועגים להצעה זאת: חברי

הופשי להציע למשל, שיגרילו מתוך כלל האוכלוסיה, אם הוא חושב שמתוך רשימות אלה הפור יפול דוקא לתובת הספטרית, ושהם אחוז כזה בערך האוכלוסיה. אני חושב שבדרך זאת, הסיכוי שיוגרלו ספטרית הוא הרבה יותר קטן מאשר בדרך של מינוי. אם להבורי יש הצעה יותר מואלחת - להגביל את נציגי הציבור מכלל התושבים במקום - אקבל זאת. אך לדעתי זוהי הדרך היחידה להרכיב מספר מספיק של הרכבים.

ע. ז'בוטינסקי: ההסתייגות של חברי בדר אינה שונה בהרבה

מזו של מר פרמינגר. יש בהצעה זאת חוספת

של דרישה כי יידרש גיל מינימאלי, ידיעת השפה העברית וכו', מנציגי הציבור שיוכנסו לפאנל.

הנסיון של שלטת הגרלה נעשה בהרבה ארצות.

אני זוכר שבצרפת הדבר נקרא "הגרלה המושבעים", והיו מקרים בתולדות המשפט הצרפתי, כשבמקום הגרלה בחרו אנשים מסויימים לשם משפטים מסויימים. אני חושב שבחירת שופטים מסויימים למשפטים מסויימים היא דבר שאינו מבטיח את הצדק, מפני שאפשר למצוא בשביל כל משפט דוקא את האנשים שיחמירו בו. לכן, שיטת ההגרלה היא גם הגיונית וגם מקובלת בעולם כולו.

אני חושב שביחס לקוולטיפיקציות של האנשים

שיוכנסו לפאנלים שמהם יוגרלו נציגי הציבור, צריכה להיות תקנה של השר שתקבע זאת באופן מדויק.

ד. בר-רב-האי: אני רוצה להציע הגדרה כזאת: "נציג

ציבור פירושו מי שיתמנה ע"י שר המשפטים

בכתבי-מינוי שפורטם ברשומות, מתוך רשימה שתוגט לו ע"י הרשות המקומית". זה

קולע במידה מה למטרה שדיבר עליה פרמינגר, אבל מוציא את המומנט של המשחק

העוור שבהגרלה. אני יודע כי בכמה ארצות קיימת הגרלה בקביעת המושבעים, אבל

ד. בר-רב-האי:

אין דבר יותר מקרי מאשר הגרלה. אמנם הרכבה של הרשות המקומית לא חמיר מתאים בדיוק למעמי הסוציאלי או הפוליטי, אבל אני רואה בה נציגות מוסמכת של הציבור, וחוקה עלי שכל רשות מקומית תוציא רשימת אנשים אשר היא תחשוב למתאימה. זה בשבילי קובע. לאנשים אלה יהיו בודאי צוותן הסגולות כדיבר עליהן ז'בוטינסקי באופן אבסטרקטי, והיא אצא ודאי תהיה גם מורכבת כך שאם ייהיו בה גורמים חשובים, כפי שהציע פרמינגר. אנחנו צריכים לטמוך על הר המשפטים, שהוא יאסוף אינפורמציה מסוימת על האנשים האלה.

אומרים לי: הלכו בדרך זאת ונכשלו. אני

אומר שלא נכשלו, אלא שלא נעשה מאמץ מספיק כדי להבהיר לאנשים האלה את חשיבות התפקיד שניתן להם. במידה שהם ישבו, הם לא נכשלו. אני חושב שארץ דמוקרטית, שרוצה לשתף את נציגי הציבור בעניין זה, אין לה דרך אחרת אלא הדרך הזאת.

ה. בן-אשר: בתצעות האלה יש שלש נקודות: א) המקומיות
שבוצעה רשימת הפאנלים; ב) שאלת ההגרלה;

ג) שאלת המשקל היחסי של כל חלק בציבור. אנחנו עושים עכשיו ניסיון ראשון ובשלב הראשון, שהעם יטפוט, בעניין שנוגע לו מאוד: הפקעת שקרים, שוק שחור וכו'. החוק הזה בא גם בסימן של שעת חירום בטוחה זה, כי בארץ יש קיצוב ואספקה.

אינני נוטה לעשות את העם לשופט, על יסוד

יחסי הכוחות, מפני שזה אומר, משפט ללא המקצועיות המצפונית של השופט וללא רמה ורגש לעניין השיפוט.

אפנני נוטה גם להתייעצויות עם גורמים

פוליטיים. ארצנו נתונה לפעמים בקונפליקטורה של פסיכוזה בעניינים אלה, ויש לחץ ציבורי. יכול להיות לחץ ציבורי כזה, אשר מצדיק את העניין מבחינה מצפונית. היתה עתונות שלמה אשר הסבירה כי צריך להבין את האיש העומק בשוק השחור. העיקרון של יחסיה במשקל פוליטי, כאשר לפעמים גם הכוחות הציבוריים נמצאים תחת לחץ של עוני ומחסור, והאפשרות של בחירת אנשים לבית-המשפט לשעה, לעניין מסויים בלבד, הוא דבר מטוכן.

ועד ת החוקה, חוק ומשפט
22.11.60

רל.

ח. בן-אשר:

מתוך כך, אני מאשר בטלב הראשון את

הנוסחה במקורה. פירוש הדבר שמלוא

האחריות להרכבת בחי"המשפט מתוך נציגי הציבור, מוטלת על שר המשפטים, על מי שיש לו מסורת ומצפון משפטי. אינני רוצה לקשר זאת עם עניינים מקומיים. בענין זה נכשלו גם אנשים וגם מועצות ציבוריות, קיבוצים. אנחנו רוצים להחמיר בענין זה. רשות מקומית, הן עיריית תל-אביב והן גבעתי-ברנר, לא אריכה להיות הקובעת בעניינים אלה.

מתוך כך אני מקבל את הצעת ורהמטיג,

שההינה התיקצויות מיוחדות עם שר הפנים. צריך למסור את הנסיון הראשון של שיתוף העם והיכוד הציבור למשרד המשפטים. נראה איך זה ידפוק במשך השנה הראשונה. כמובן, צריך לקחת בחשבון את הרשום המקומית. טבעי שמשרד המשפטים צריך להחיעץ עם כל הגורמים, גם עם נציגי המקום. אבל אני רוצה להטיל על משרד המשפטים את מלוא האחריות למשקל הציבורי.

ר. כהן:

אני מצטרפת להצעת מר בר-רב-האי, ואני

רוצה להוסיף עליהם דברים שעוד לא

נאמרו. אני נגד הגרלה. הגרלה זה דבר עיוור. באופן מקרי יכולות לצאת בהגרלה מטויימת רק עקרות-בית או רק סוחרים. מה יהיה אז?

אני נגד גורמים ציבוריים או מפלגתיים.

אינני חושבת שיש למפלגות קשר עם הענין הזה. אני למשל אומרת כי עקרות-הבית - לאו דוקא ארגון אמהות עובדות או וי"צו - צריכות לשבת אולי בכל הרכב במשפטים כאלה, מפני שיש להן מה להגיד, ולפעמים דוקא להצדקת הספסר.

מצד שני אני מקבל מה שאמר ה' בר-רב-האי.

הרשות המקומית יודעת את האנשים ואת עברם, דבר ששר המשפטים לא תמיד יכול לדעת.

מ. וילנר:

קשה להבין את ענין ההגרלה. מתוך רצון

למנוע הגרלה אני מציע תיקון בנוסח של

חבר הכנסת פרמינגר: בלי הגרלה. אני מציע לנסח זאת בצורה כללית: "נציגי הציבור יורכבו ע"י כל הגורמים הציבוריים שבאותה הרשות המקומית בהתאם למשקלם". אני מציע לאשר את הנוסח שהוצע ע"י פרמינגר, בהוצאת ענין ההגרלה. בכל רשות מקומית ימצאו את הפתרון הנכון ע"י ייצוג כלל הגורמים

ר.ל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
22.11.50

מ. וילנר:

אני מבין שהכוונה אינה להכניס דוקא את הגורמים הפוליטיים, אלא שכל מועצה וכל סיעה תציע אנשים בהתאם להבנתה. ע"י כך אפשר למנוע את ההרגלה ויחד עם זאת לסמור על נציגות ציבורית מתאימה ולא שרירותית, עפ"י בחירת חסר. אין כל הצדקה לכך שדוקא שר המשפטים יקבע מי יהיו נציגי הציבור.

ח. כהנא: רבותי! כשתצביעו על סעיף זה תצטרכו

לשים לב לכך שעבירה נגד המשק הוגדרה כאן בעבירה על אחד החוקים המפורטים בתוספת הראשונה בחוק זה. זוהי סטייה מההצעה המקורית של הממשלה, אשר בה היו החוקים האלה, בהם מוסמך לרונן בי"ד כזה, מפורטים בגוף החוק. התוספת הראשונה איננה אלא חזרה על החוקים שגם היום בת"הדין למניעת הפקעת שערות וטפסרות מוסמכים לרונן כהנא.

הממשלה מציעה לכם להוסיף על החוקים הנזכרים את עוד חוק אחד: פקודת טמכויות המכס, היבוא והייצוא (הגנה) 1939. העבירות שבפקודה זאת הן עבירות הקשורות ביבוא ללא רשיון.

הרשו לי להוסיף כמה מלים ביחס להסתייגויות. אין לכם אמצעי בדוק יותר להכשלה כל השיפוט בבתי-דין אלה, מהגלה נציגי הציבור. בכל הארצות שבהן נהוגה הגרלה שופטים-הדייטות שיושבים כחברי בי"ד, מטבע הדברים נתונה לנאשם הזכות לאמר: במושב זה אינני רוצה ונציג הציבור זה אינו נאמן עלי. אם לא ניתנה לנאשם זכות כזאת, יכול לקרות שישובו ברין שונאים שלו בנפש, או מתחרים שלו במסחר וכו'. צריך, אם כן, להפוך בכלל את הפרוצדורה: צריך קודם לבלות ימים ושבועות בבחירת נציגי הציבור לא ע"י שר המשפטים, לא ע"י שר הפנים ולא ע"י המועצה המקומית, אלא ע"י הנאשם.

לו זו בלבד. נציגי הציבור היושבים

ברין צריכים להיות בעלי סמך וכמה סגולות. בין הסגולות האלה - ואני רוצה להסתפק במינימום - הם צריכים לדעת קרוא וכתוב עברית, להיות שומרי חוק, לעמוד על כך שהחוק, לרבות כל החוקים הכלכליים שאנחנו שומעים עליהם היום, יישמרו, ולהיות בכלל שופטי-צדק, לשפוט בלי נטייה ובלי משוא-פנים. ההגרלה אינה המכשיר אשר יכול לבחור את האנשים בעלי הסגולות לכך, אפילו אם היא נעשית - כפי שהציע חבר הכנסת בור - רק בין אנשים שיש להם סגולות

ח. כהן:

מיוחדות. אם למשל קובעים כי נציגי הציבור צריכים לדעת קרוא וכתוב עברית, ז"א שאלה שאינם יודעים זאת יוצאים מכלל אלה שבאים בחשבון להיות מוגרלים, אבל אין זה אומר כי אי-אפשר יהיה להגדיל אנשים שאינם מסוגלים לשפוט. אסור לנו להתעלם מהמציאות המרה שאנו נמצאים בה. הציבור שלנו קשה, וקשה למצוא אנשים שאינם מכירים אחד את השני, שאינם קשורים בקשרים מסחריים או אחרים עם הנאשמים המופיעים בפני בתי-הדין האלה; אנשים שיכולים לדרוך את הנאשם ללא משוא פנים וללא דעות קדומות.

הצעת הממשלה היתה כי שר המשפטים

ימנה את האנשים האלה בהתיעצות עם שר הפנים; הצעה שורהפטיג מציעה אותה עכשיו, כסטתיגות. אני יכול לאמר לכם כי גם אם הסתייגותו של מר ורהפטיג לא תתקבל, ואם את התקבל הנוסחה המוצעת לכם ע"י ועדת המשנה, שר המשפטים לא ימנה את נציגי הציבור שתם בחלל-ריק, אלא לאחר התיעצות עם חברי הממשלה שישלחם קשרים הדוקים עם החוגים הנוגעים ברב.

דוקא מה שמציע עכשיו חבר הכנסה

בר-רב-האי, שהאנשים האלה יתמנו מתוך רשימה של אנשים שתוצע ע"י הרשויות המקומיות; דוקא את זאת אנחנו רוצים למנוע, ולמנוע בכל מחיר. האנשים שתוצעו לנו ע"י הרשויות המקומיות, אחרי קטן/ מהם היה מוכן ומסוגל לשבת כשופטים. 80%-90% מהם לא היו מוכנים ולא היו מסוגלים לעבד כשופטים. התוצאה היתה שאי-אפשר היה למצוא הרכבים כדי להרכיב את בתי-הדין הדרושים. כאשר אחד מהאנשים שכבר היו מוכנים לשבת בבית-דין כזה אמר כי אינו יכול לעשות זאת ביום זה וביום אחר, אלא רק ביום מסויים, צריך היה לדחות את המשך המשפט, ואם באותו יום לא יכול היה לבוא מישהו אחר, צריך היה שוב לדחות ולדחות, עד שההרכב המלא של אותו בית-דין יכול היה לשבת.

אנחנו הגשנו, ביוזמתנו אנו, רשימה

ארוכה של אנשים לרשויות המקומיות, אשר לדעתנו הם באים בחשבון להיות נציגי הציבור. בקשנו המלצה עליהם, כי לפי החוקים הקיימים היינו קשורים להמלצה כזאת כדי למנותם. אנו מחכים להמלצות האלה עד היום הזה.

ח. כהן:

לכן אני מציע לכל חברי הוועדה אשר הצליחה בתיידין האלה קרובה ללבם, לקבל את ההצעה המונחת לפניכם ולא לקבל את ההצעה שלפיה יוגרלו נציגי הציבור, אם בצורה זאת ואם בצורה אחרת, אלא שהם ימונו ע"י שר המשפטים. כמובן ששר המשפטים ימנה אותם אחרי התייעצויות מנהיגות.

ז. ורהפטיג:

אני רוצה לנמק את הסתייגותו באופן כללי.

בסעיף 1 הוחסרה הסתייגותו למחוק את הגדרת "שופט". אם מוסרים את הכל לבתי-משפט השלום, אין צורך באגירה הזאת; היא מיותרת.

אני רוצה לנמק יחד עם זאת גם את הצעתי לסעיף 2, כיוון שעלי לצאת לישיבה אחרת.

אני סבור כי הצעת החוק, כפי שנוסחה ע"י ועדת המשנה, היא ביטול בתי-הדין למניעת הפקעת שפטים וטפסרות, כלומר, מטירת הכל לבתי-המשפט הרגילים, אשר יוכלו לצרף או לא לצרף את נציגי הציבור. אני סבור כי זה לרעת העניינים ולא לטובתם, מכאן שאני סבור כי הקומפלקס הזה הוא קומפלקס מיותר של בעיות אשר צריך לקבוע להן בי"ד מיוחד, אמצא וכמו כן, יש ערך רב מאוד להשתתפות נציגי הציבור דוקא בעניינים אלה. אינני רוצה להשאיר זאת בידי השופטים בלבד, כי כל עניין נציגי הציבור מאבד אז בכלל את ערכו. אני סבור גם כי הבעיה הזאת היא בעיה חמורה ביותר ונובעת מזה שבעבר מונו נציגי ציבור מעטים. לו היו ממנים מאות ולא עשרות נציגי ציבור, אפשר היה להתגבר על הקושי הזה.

לכן אני נגד הבנין הזה של החוק, המבטל את בתי-הדין למניעת הפקעת שפטים וטפסרות. עלינו להיות עקביים: בתי-דין למניעת הפקעת שפטים וטפסרות נשארים, ואם הם נשארים, אין צורך למסור זאת לשופט מחוזי. יש למסור זאת אף ורק לבית-המשפט השלום, עם מטפר רב של נציגי ציבור ועם אפשרות של ערעור.

חסרות פה שתי הסתייגויות שלי שאני מבקש לרשום אותן כיוון שעלי ללכת: בעניין העונש הצעתי שלא תנחן הכרעה לחיוב אם אב בי"ד לא יהיה בין המחייבים, גם אם יהיה רוב בעד החיוב.

בסעיף 4(ב) כתוב: "נאשם שלאחר שכבר

ועדת החוקה, חוק ומשפט
22.11.50

ר.ל.

ז. ורחפטיג

נתחייב על עבירה קודמת--- אבל לא נאמר איזו עבירה. יש להוסיף "עבירה מאותו סוג", ולהגביל זאת : חוץ כדי שנתיים.

י. לם:

יו"ר ועדת המשנה.

לאחר ההטברה המקיפה של היועץ המשפטי,

אני יכול להצטמצם בכמה הערות. האינסטיטוט

של מושבעים הוא אולי מצוין, אבל גם אלה שתמכו עד עכשיו באינסטיטוט הזה, הגיעו למסקנה כי הוא לא צריך להיות קיים לגבי כל העבירות. היה זה אסון אילו היינו מכניסים את ענין המושבעים גם לגבי העבירות הקלות וכן גם לגבי עבירות אחרות. עבירות של ספסרות הן מסוג זה שמושב־יָק אינם יכולים לדרון בהן גם מבחינה עקרונית, ואני אומר שגם מבחינה מעשית. מתי טובה הסיסטמה של המושבעים? כאשר בית־המשפט יושב בססיה מיוחדת, מזמינים מאה איש לפי הגרלה ובוחרים מתוכם את הזאנל של 12 איש למשפט מסויים. אצלנו בית־המשפט אינו יושב בססיה. הוא צריך לדרון על עבירות רבות, ולדחות משפטים רבים. ברור שמשפטים כאלה אי־אפשר לגמור בססיה של יומיים־שלושה, ומבחינה מכנית אי־אפשר להביא אנשים כאלה שנית לבית־המשפט; אחד חלה, אחד נסע וכו'. אי־אפשר גם להחליף מושבעים. מושבעים צריכים לשבת במשך כל המשפט. בבתי־המשפט שישבו בהם 12 מושבעים, ישבו גם מושבעים שהיו מוכנים להחליף מישחו במקרה של צורך, ששמעו את כל המשפט ואח"כ נכנסו לפאנל. אם אתם רוצים להרוס את כל השיפוט בענייני הספסרות, תכניסו את הסיסטמה של המושבעים, אבל אז צריכים אלה להיות מושבעים מהורים, שלא ידברו עם השופט, שידנו רק על עצם העבירה וכו', והשופט יקבע אח"כ את העונש.

ידידי בר־רב־האי חוזה בהצעתו על

השגיאה שאני עשיתי לפני שנתיים ביחס לחוק שאנחנו עומדים עכשיו לטול אותו.

אבל הנסיון שלי היה בשטח אחד: עם השופטים המקצועיים. כדי לתקן את

הפגמים שהיו אצל בתי־המשפט המקצועיים, הכנסתי סיסטמה של התלוצצויות עם

הרשומות המקומיות, גם כדי להת לדבר־חד ציבורי. מה הייתה התוצאה? שהרשומות

המקומיות לא תמיד היו מעונינות למנות את השופטים, וגם אם הן מינו אותם,

אנחנו שכחנו את המציאות הארצישראלית: חשבנו שיקחו שופטים מרעננה לדרון

בעניינים שפתח־חקה. שכחנו כי באירופה הערים גדולות מאוד ואנשים אינם

מכירים אחד את השני. ובכלל, אי־אפשר להחיש את המסמטים כאשר בית־המשפט

צריך לנסוע מקום למקום. כאשר בר־רב־האי מגיע היום למסקנה שהרשומות המקומיות

י. לט:

צריכה להיות זאת אשר מציע את רשימות נציגי הציבור, אני מבין שכונתו היא שנציג הציבור מרעננה יושב במשפטים של רעננה, כי אחרת אין מעט להציע שנציגי הציבור יקבעו ע"י הרשות המקומית.

אנחנו הגענו למסקנה כי מוטב למנות שורה

של שופטים בלתי חלויים ממקום מגורם, אשר ערכם הציבורי אינו מסופק ואשר יוכלו לשרת את בחי"המשפט. פרמינגר אומר: הייתם צריכים למנות אלף אנשים. אין זה פותר את השאלה. הייתי מציע לפרמינגר לשבת פעם בבית המשפט ולראות את הקשיים של מזכיר-השופט או השופט במציאת השופטים הציבוריים. גם כאשר תהיה רשימה של אלף איש, זה לא ישנה את המצב, ורק יסבך את הענין ויגדיל את הקשיים.

עוד דבר: מתוך הרשימות שהוגשו ע"י

העיריות ראינו כי הן לא הבינו את הטעם שבבחירת נציגי הציבור. הן הציעו למנות עורכי-דין כנציגי ציבור. לא לזאת התכוונו בחוק. לא רצינו שגם נציגי הציבור יהיו שופטים מקצועיים.

לכן אני אומר: נמסר זאת לשר המשפטים.

ורחפטיג מציע כי שר המשפטים יקבע

זאת בהתייעצות עם שר הפנים. אני מתנגד לכל הצעות שיש להן ערך דקלרטיבי. בממשלה יש אחריות קולקטיבית. אם שר הפנים רוצה להתייעץ עם שר המשפטים, הוא יכול לעשות זאת, אבל אם נכנים זאת בחוק, יהיו עורכי-דין אשר יופיעו בכל משפט בטענה ששר המשפטים לא התייעץ עם שר הפנים.

לכן אני מציע לקבל את הנוסחה שהוצעה

ע"י רוב הוועדה.

היו"ר ת. רובין:

ה צ ב ע ה

התוספת לתוספת א', לרשימת החוקים: פקודת טמכויות
המכס, היבוא והיצוא (הגנה) 1939 -

נתקבלה.

זה יהיה טעיה 11 בתוספת, וטעיה 11

ת. צדוק:

ו-12 יהיו טעופים 12 ו-13.

היו"ר ח. רובין:

ה צ ב ע ה

בעד הסתייגותו של א. פרמינגר - 2.
נגד - רוב.

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות לא. פרמינגר.

בעד הסתייגותו של חבר הכנסת בדר שנוסחה ע"י
ע. ז'בוטינסקי
נגד - מיעוט.
- רוב.

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות לע. ז'בוטינסקי.

בעד הסתייגותו של חבר הכנסת ורהפטיג: ששר המשפטים
יתיעץ עם שר הפנים בקביעת נציגי הציבור
נגד - מיעוט
- רוב.

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות לז. ורהפטיג.

בעד הצעת ד. בר-רב-האי: "נציג ציבור פירושו מי
שיחמנה ע"י שר המשפטים בכתב מאנשי שפורסם ברשומות
מתוך רשימת מועמדים שתוגש לו ע"י הרשות המקומית" - 8.
נגד - 5.

ההצעה נתקבלה.

ח. כהן: אני מבקש הסתייגות לשר המשפטים נגד

ההצעה הזאת.

הסתייגות לשר המשפטים, לח. בן-אשר,
לנוסחה המקורית.

היו"ר ח. רובין:

ה צ ב ע ה

בעד הסתייגותו של מ. וילנר: "קבוצת נציגי הציבור
תורכב על בסיס הבטחת הייצוג של כל הגורמים הציבוריים
שבאותה הרשות המקומית
נגד - 1.
- רוב.

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגות למ. וילנר.

ח. צורק: אני מבקש רשות לעיר הערה לנוסח שנתקבל

כאן לפי הצעתו של מר בר-רב-האי. כתוב

בוג "---- מתוך רשימת מועמדים שתוגש לו ע"י הרשות המקומית". המצב הוא

כזה ששטח השיפוט של בתי-הדין האלה יכול לחול על יותר מרשות מקומית אחת.

ד. בר"ב רב"ה א' :

התצעה נחבילה.

ע. ז' בורמינסקי:

של עין חרוד לשפּפּט בחל אביב?

העיר"ר ח: רובין:

השי פוט של ביח-דין מסוריים אל כולל

כמה רשויות מקומיות. לא נעסוק עכשיו בניסוח המדויק, אבל זו הי הכוונה.

ה י ג ד ה

הסעיף הראשון עם התיקון שנתקבל -

נחמבל

2 77 yd

"(א) מסיפוט בעבירות נגד המשק יהיה בידי בתי המשפט המחוזיים אצאא ובתי משפט השלום, בשבתם כבתי דין למניעת הפקעת שערים וספטרות. בית משפט, בשבתו כבית דין למניעת הפקעת שערים וספטרות, נקרא לחלץ "בית דין".

(ב) לא יובא אדם לדין על עבירה נגד המשק, אלא לפני בית דין; אך במקרים חמוריים להלן מותר להביא אדם לדין על עבירה נגד המשק גם לפני בית משפט שאינו בית דין;

(1) אם העבירה היא על אחד החוקים המפורטים בתוספת השניה לחוק זה;

(2) אם העבירה קשורה בעבירה שאינה עבירה נגד חמסם, והקשר הוא כך שמוחר לצרף את שתי העבירות בכתב אישום אחד.

(ג) מותר להביא אדם לדין בפני בית דין על עבירה שאינה עבירה נגד המשק, אם העבירה קשורה בעבירה נגד המשק, והקשר הוא כך שמוותר לצרף את שתי העבירות בכתב אשמה אחד."

ה"ר ח. רובין:

א. פרמינגר:

יש פה שתי קרנספציות: אחת עם נציגי

הציבור, ושניה - בלעדס, או הפיכתם לפיקציה, לסרה"עודף. מי שמחנך לנציגי הציבור, יגיד זאת בגלוי.

אני מנסה את הסתייגותי באותה צורה

שורהפטיג נסח את הסתייגותו. (י. לט: הסתייגותו של ורהפטיג היא לגמרי

(אחרת). היא לא אחרת. כוונתו של מעיף 2 היא שבעבירות מסוימות ישב בית-

משפט שלום, ובעבירות אחרות - בית"ה משפט המחוז, במעמד של בית"ה משפט

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

א. פרמינגר:

למניעת הפקעת שערים וספסרות. יש בכך שינוי לעומת ההצעה המקורית של משרד המשפטים. ההתייגות של ורהפטיג ושלי מכוונת לשני דברים: א) שלא תהיינה שתי אינסטנציות לענין זה, אלא אינסטנציה אחת בלבד: בית-משפט השלום; ב) שתמיד ובכל המקרים ישבו בבתי-דין אלה שופט אחד ושני נציגי ציבור. (זה שייך לסעיף 3).

ניסוח הסעיף הזה הוא משונה מאוד.

ג. בן-עמי:

לדעתי צריך להיות בי"ד מיוחד לשיפוט

בעבירות אלה, שהרכבו יהיה: שופט שלום ושני נציגי ציבור.

אני מתנגד להצעה ורהפטיג, שהעבירות

ח. בן-אשר:

האלה תידונה רק בפני בית-משפט השלום

ושלא תהיה לחביעה הכללית זכות להגישן מלכתחילה לבי"ד המחוזי, מסיבה פשוטה: יש הבדל בין עבירה שהיא בבחינת "לא חבזו לגנב למלא נפשו כי ירעב", ובין עבירות שקשורות בענינים ספקולטיביים. אם הציבור ידע כי מי שעובר עבירה שקשורה עם מאות אלפי לירות יידון בפני בית-משפט השלום, הוא יפרש זאת כך: עונש על ספקולנטים קטנים ושחרור אצאצאאאא ספקולנטים גדולים מאימת בית-הדין. אני הייתי מוסיף כי לחביעה הכללית יש רשות לגבי סוג עבירות כאלה, להגיש נאשם מסוימת לבי"ד המחוזי, מבחינת חינוך הציבור.

אני כופר בדברי בר-רב-האי, שיש כאן

שתי קונפציות. אני בעד שיתוף הציבור בענין זה. הבעיה העומדת בפני היא מה הוא מכשיר הסלקציה בבחירת נציגי הציבור. השאלה היא אם תעשה זאת הרשות המקומית בלבד, שגם היא רשות פוליטית, או שיעשה זאת משרד המשפטים, אשר ירכיב את הנציגות הציבורית מאנשי מדע, אנשי רוח, תנועות נשים וכו'. אינני רוצה לצמצם את האפשרות של ברירה שנמצאת בידי משרד המשפטים, לשיקולים של מסגרת פוליטית, בענינים שלגביהם יש מחלוקת פוליטית.

נדמה לי כי הצעת ועדת המשנה, הנוגעת

אפשרות של שיפוט מהיר בענינים קטנים, אינה פוגמת במאומה, אם ניתנת אפשרות של שיתוף הציבור בענינים גדולים ורציניים. לכן אני בעד הנוסחה המקורית.

22.11.50

ל:ם' .

י"ד"ר רע"ז המסנה.

לגמרי ראיונה נדרגעת למעייף 2, אלא למעייף 3.

בשלושה כיוונים: קודם כל, הוא מציע שבענין זה ישב רק שופט שלום.

הצעה זאת אינה טובה, מפני ששופט-שלום דן בעבירה שהעונש עליהן ח

נמנוד. ונסעה להשתחרר מהאזירה הזאת שסיימת לגבי בחי המסמט השלום ו

בפניהם שתארו משפטים אשר בהם אנו מעוניינים להתמיר בעונשים. אין

מחזיקים לאוירא של בית-משפט זה לזוט.

אין אנהנו דנים בסעיף זה על נציג

הציבור: על זאת נדבר בסעיף 3. בהצבעה על סעיף זה יצטרפו חברי הו

לקבוע אם הם רוצים שבעבירות אף כאלה ידון בית-משפט השלום בלבד.

שאפשר יהיה להעבירו גם לבית-המשפט המקומי.

בן-עמי הציע לאחד את סעיף 2 [3-].

להחליט, אם כן, אם במשפטים באלק ישובו גם נציגי ציבור, או רק נצי

אִיבֹר.

היו"ר ת. רוזבין:

P E T R O

בעד הצעת ורהפטיג-פרמינגר בטעיה 2 - 2

ההצעה לא נחשבת.

הסתעבות לז. ורחפטיג וא. פרמינגר.

(מזה נובע שהם מציעים להשמיט את הגדרת

בעד הצעת מ. בן-עמי: "השימוש בטבירות נגד המשק

יְהִי בְיָדֵי בַּחֲדָיִן שֶׁהֲרֻכְבוּ יְהִי שׁוּמַט שְׁלוֹל וְשֵׁנִי

7 "נציגי ציבור"

ההצעה נחקקה.

ח. כהן: אני מבקש הסתייגות לשר המשפטים.

הסתתיגות לשר המשפטים ולח. בן-אשר.

אני מבין כי אחרי ההצבעה הזאת נופלת
ההגדרה של "שופט" בטעיה § 1.

היו"ר ח. רובין:

ח. צדוק:
אם ההצעה הזאת נתקבלה כפי שנתקבלה ואם
ברור לכל חברי הועדה ~~אז~~ מה הוחלט ועל מה
הם הצביעו, אין לי מה להוסיף. אבל מפני שלא ברור בדיוק מה הוחלט, אני
מבקש להוסיף כמה דברים.

מהעוררות שמי שאלות בענין זה: השאלה
הראשונה היא אם ביה"ד הזה יהיה בי"ד מיוחד או שהוא יהיה חלק ממערכת
הכללית של בתי-המשפט. השאלה השנייה היא אם בכל המקרים ישב בראש שופט
שלום או שיהיו מקרים שישב בראש שופט מהווי. שאלה שלישית היא אם שופט
השלום או השופט המהווי ישבו תמיד כדן-יחיד או תמיד עם נציגי ציבור,
או לפעמים כך ולפעמים כך. אני רוצה לאמר משהו להבהרת כל אחת מהנקודות
האלה.

בהצעה המקורית של הממשלה הוצע שיהיה
בי"ד מיוחד. כשהשאלה הזאת עמדה בפני ועדת המשנה, היא החליטה פה אחד
ללא יוצא מן הכלל, שיש להמנע ככל האפשר מיצירת טריבונאלים מיוחדים.
השיפוט הפלילי צריך להימצא במערכת בתי-המשפט הרגילה. אז הוחלט לבנות
את החוק מחדש, לשלב את בתי-הדין בתוך המערכת הכללית ולהגיד: אין זה בי"ד
שצריך למנותו מחדש, אלא מתוך בית-משפט השלום ובית-המשפט המהווי. מה
היא החוצאה המעשית לפי החוק הקיים ביה"ד בענינים אלה הוא בי"ד מיוחד.
גם הממשלה הציעה כי יהיה זה בי"ד מיוחד. אם יהיה בי"ד מיוחד, פירוש
הדבר שצריך למנות את אב בית-הדין. זה אומר כי מתוך עשרה שופטי בית-
המשפט המהווי בתל-אביב ו-15 שופטי בית-משפט השלום בתל-אביב, יוכלו שר
משפטים זה או אחר, במצב זה או אחר, למנות חלק כאבות בית-דין בענין זה,
וחלק "לא למנות. באה הועדה ואמרה: לא יהיה בי"ד מיוחד אלא המערכת
הרגילה של בתי-המשפט. כל שופט באשר הוא שופט, ללא מינוי מחדש, ישב
בבתי-דין אלה. כלומר, אין פרוצדורה מיוחדת, אין בתי-דין מיוחדים ואין
זכויות קרעור מיוחדות. הועדה קבעה כי מערכת המשפט הרגילה, ~~אצא~~ עוסקת
במשפטים אלה.

ה. צדוק:

בעיה שניה היא: שופט שלום או שופט

מחוזי. אני מבקש לזכור כי על עבירות

אלה נקבע עונש מאכטימלי גבוה מאוד: חמש שנים ושבוע שנים. ישנן הצעות

שונות ביחס לגובהו של העונש; על כל פנים, דעה מולם היא שהעבירות

האלה הן עבירות חמורות. חבר הכנסת לט אומר - וזה נימוק חשוב - כי

שופט שלום, אשר רגיל לעסוק בעבירות קלות ולהטיל עונשים קטנים כדן -

יחיד, יקשה עליו להטיל עונשים כבדים. השיקול של הועדה צריך להיות לא

רק שקיימת אכזריות מטרימה בבתי-משפט השלום. המחוקק צריך לשקול גם אם

רצוי להעניק לשופט שלום - גם כשהוא יושב עם עוד שני נציגי ציבור - סמכות

להטלה עונשים כל כך גדולים. רצוי לשקול אם רצויה לנו סמיה כזאת

במתן סמכויות הענישה. שופט השלום מוגבל כיום בהטלה עונשים נמוכים מאוד,

ופתאום יעניקו לו סמכות להטיל שבע שנות מאסר? (מ. בן-עמי: זוהי הטעות

שלכם. מרכיבים בי"ד מיוחד לענין זה, בהרכב כזה).

שאלה שלישית היא שאלת נציגי הציבור.

הזנחה כאן ויכוח בשאלה זאת והיועץ המשפטי הסביר את השיקולים המעשיים

בענין זה.

בית-משפט השלום, בשבתו לדון בעבירות אלה,

יהיה מורכב בכל המקרים או בחלק מהמקרים - כפי שיוחלט - משופט שלום

ושני נציגי ציבור.

אני מבקש לכוון את ההצבעה וההחלטה לשלוש

הנקודות האלה.

היו"ר ה. רובין:

מתוך הבקשות לרשות הדיבור, אני מבין

שיש ~~אצא~~ רצון לשובח שנית על השאלה הזאת.

אני מציע לתת רשות לחברים המעוניינים להביע את דעתם בענין זה, ואח"כ

נחליט אם לחזור ולהצביע.

ההצעה נחקבלה.

ר. כהן:

השאלה היא אם אחרי החלטה בי"ד מיוחד יהיה

קרעור מצד התובע, מצד הנאשם, ולכן הולך

הקרעור.

א. פרמינגר:

מר צדוק צדק בדברינו. נתערבבו כאן

טלוש בעיות. ישנם חברים העומדים על כך

שנציגי הציבור ישותפו בכל המקרים. ישנם חברים העומדים על כך שיהיה
בי"ד מיוחד בכל המקרים - למשל, בר"ב-האי ואני - כי אין אנתנו רואים
אפשרות אחת להופעה נציגי הציבור. ישנם חברים אשר מטעמים אחרים, בגלל
גובה העונשים, הם נגד זה שאב בי"ד יהיה שופט מחוזי. אני מעוניין להכריז
בין הדברים האלה, אבל אינני מעוניין להסתית את העונשים. לכן אני
מציץ לפתור את הטבח הזה ע"י כך שנחזור להצעה המקורית של משרד המשפטים:
"בי"ד למניעת הפקעת סערים וספטרות, להלן "בית-דין" (יורם: 1) ליד
כל בית-משפט מחוזי; (2) ליד כל בית-משפט שלום ששר המשפטים הורה בצו
שפוסס ברטומות כי יורם לידו; (ב) מקום מושבו ותחום שיפוטו של בי"ד
יהיה במקום מושבו ותחום שיפוטו של בית-משפט שלידו הורם". אם חברי
הועדה יציעו איזה שהיא הצעה יותר מתקבלת על הדעת אשר תבטיח כי יהיה
בי"ד מיוחד שבו יוכלו להשתתף נציגי הציבור, ושלא תעקוף מלכתחילה
את השתתפותם של נציגי הציבור - אוכל להצביע בעד זאת.

אני פונה אל החברים לא למלג את ההצבעה

ולו ליצור תמונה מטולפת, כאילו אנתנו בעד הפחתת העונשים, ע"י כך
שנמנה רק שופט שלום כאב בי"ד.

י. לם:

האם אתם מסכים כי בענינים טכניים

תהיה אפשרות שנציגי הציבור לא ישתתפו?

(א. פרמינגר: לא. אבל אם תבטיח לי בי"ד מיוחד ואם תבטיח לא להוציא
מראש את נציגי הציבור, אני מוכן לקבל זאת. אמנם שאלת נציגי הציבור
נידונה בסעיף 3, אבל אני פונה אליך לא לסלק את ההצבעה הזאת, ולאחר
את הצבעתך יחד עם הצבעתו של מר בן-עמי, שהוא בעד שופט שלום מסיבות
אחרות לגמרי).

ד. בר-רב-הא:

יש להורות למר צדוק שהבהיר את הענין.

לא השתתפתי בהצבעה הקודמת מפני שהיא

משמשה את הענין עצמו. ה' צדוק ג' הבהיר את המצב.

נקודת הכבוד אינה בשאלה האם יהיה זה

בית-משפט שלום או בית-משפט מחוזי, אלא האם יהיה או לא יהיה שיתוף

ד. בר-רב האי:

מחייב של נציגי הציבור. הצורה האלגנטית שבה טעין 2 מעלים עין מנציגי הציבור היא השורה מאוד בעיני; בדרך כלל, אינני חסיד של שופטים מושבעים. לו הופינה אצלנו שאלה כזאת, הייתי מתנגד לה בכל חוק. לו שר המשפטים היה אומר לנו: ענין נציגות הציבור נכשל ויש בהימשפט רגילים לענין זה; שופטי שלום ידונו בגבולות סמכותם ושופטים מחוזיים - בגבולות סמכותם - זוהי קונספציה מושלמת ולא הייתי מתנגד לה. אבל כאן מנסים לעשות גם זאת וגם זאת.

שנית: לגמרי לא ברור איך ישקול החובע הכללי מה למסור לבית-משפט מיוחד שבאשרו יעמוד שופט שלום, ומה - לבית-משפט מיוחד שבראשו יעמוד שופט מחוזי, במקרה שיהיו בהימשפט מיוחדים, כי אם לאו, אין שאלה של נציגי ציבור. הדבר הזה נתון לגמרי לשרירות לבו של החובע. יש משהו בדבריו של לם: יש פסיכולוגיה של השופט, ושופט-שלום רגיל/ לאזירה מסוימת. אני רוצה הוראה ברורה בענין זה, כי אין פה שום דבר אשר דן על גבולות הסמכות. אם קובעים פה שני בתי-משפט, אחד אשר בראשו יעמוד שופט שלום, ואחד אשר בראשו יעמוד שופט מחוזי, צריך להיות ברור אילו עבירות מועברות להרכב אחד, ואילו - להרכב אחר.

ז. ורהפטיג: עלינו לבטוח חמישה עקרונות במלחמה בספסרות:

(1) מהירות המשפט. לדעתי, יעילות המלחמה בספסרות

תלויה הרבה יותר במהירות המשפט מאשר בהחמרת העונשים. אין אני חסיד של עונשים חמורים מאוד, אבל יותר חשוב שיינתן עונש קטן מיד, מאשר עונש חמור אחרי זמן רב. מהירות המשפט אינה מובטחת במערכת הזאת של בתי-המשפט הקיימים. אם יהיה בית-משפט מיוחד, המהירות תהיה הרבה יותר מובטחת.

(2) ספציאליזציה. אנחנו סבורים כי העניינים האלה

הם עניינים ספציפיים ואי-אפשר לערבב אותם עם העניינים הפליליים, כי אז פירוש הדבר הרס המלחמה הזאת.

(3) ציבוריות. אנחנו בעד עיקרון הציבוריות,

מפני שאנחנו סבורים כי המלחמה בספסרות היא גם מלחמה בדעת הקהל. לאף לכן חשוב מאוד שיתוף נציגי הציבור. אין זה רק ענין של הבטחת פסק-דין

ז. ורחפטיג:

טוב, אלא גם, שכל פסק-דין יינתן מתוך שיקול דעת ציבורי.

4) זחירות של אב בית-הדין. זהו חוט השדרה

של בית-הדין המיוחד הזה. לכן, כשאני אומר "משפט שלום", לא התכוונתי
שיהיה זה כל שום שלום, ולא שטר המשפטים ימנה מתוך שומרי האמון
ארום שיש לו אמון מיוחד באחריותו. מתוך כך אני אומר כי אי-אפשר להרשיע
אלא אב או בית-הדין יהיה בין המרשיעים.

5) זכור ערעור.

לבסוף: לדעתי, העצה היחידה היא מינוי
הרבה נציגי ציבור מקומיים, ונוסף לכך במאות התוספת הראשונה. כשנגיע
לתוספת הראשונה, אציע להוציא כמה דברים מתוכה, שהן בבחינת עבירות
טכניות ואינן שייכות לענין המשפחות.

י. קליבנוב: אף אני חושב כי העקרונות צריכים להיות

ברורים בענין זה. אם נאשר את התחלפה שנתקבלה

קודם ברוב דעות, אשר לטיה בית-המשפט צריך להיות מורכב משופט מקצועי
ושני נציגי ציבור, יהיה צורך, לדעתי, לעבד את כל הצעת החוק מחדש.

אין כל ספק כי בענין זה צריך להיות בית-

דין מיוחד. זוהי מטרה מיוחדת, ולתקופה קצרה מאוד. אם אנחנו מתארים
לעצמנו כי בי"ד זה יצטרך לשבת אצלנו שנים על גבי שנים, הרי זה סימן
כי בית"ד הזה והחוק כשהוא לעצמו, אין בהם שום תועלת ולחינם אנחנו
עושים זאת. הפקעת שיערים וספסרות היא נגע של תקופה ידועה בחיי המדינה.
אם חושבים כי אי-אפשר אף פעם להיפטר מהנגע הזה, צריך להכניס זאת
למערכת החוק הפלילי שלנו. אנחנו מחוקקים לכך חוק מיוחד ומקימים לכך
בתי-דין מיוחדים מפני שאנחנו בהולים לעשות משהו מיוחד בגלל המגיפה
הזאת בתוך הציבור שלנו, במידה כזאת שהיא פוגעת במבנה החיים שלנו.
לכן, החוק הזה ובית-המשפט לביצוע החוק הזה, הם רק לתקופה קצרה
ומתוך מטרה מיוחדת: לעשות פעולה מהירה, צודקת ויעילה.

אעפ"י שבדרך כלל יש להתנגד לטריבונלים

מיוחדים, אין ספק כי בענין זה צריך להיות טריבונאל מיוחד.

י. קליבנוב:

ביה"ד הזה צריך להיות מורכב ממספר שלוש, שופט אחד ושני נציגי ציבור. אף אנחנו עומדים על ההשקפה של שיתוף נציגי הציבור, אבל אם ישנם דברים פחותי-ערך, אני מסכים להוציאם מחוק הזה ולהעבירם לספירה אחרת של דיון רגיל.

מאחר שבי"ד זה יהיה מורכב משלושה, אחד שופט ושני נציגי ציבור, הרי אין לי כל חשש שהוא ישפוט בכל מיני עבירות וימיל כל מיני קנסות ועונשים. זהו ההבדל בין בי"ד של שלושה ובין בי"ד של דן-יהיה. בדרך כלל, אינני חסיד נלהב של הברלים בין שופט שלום לשופט מחוזי. אינני חושב ששופט בי"ד מחוזי עומד בדרגה הרבה יותר גבוהה משופט בבית-משפט שלום. השאלה היא רק בכך, שיש להניח כי לשופט מחוזי יש נסיון יותר ארוך. אצלנו, גם זה לא חסיד נכון, כי במינויים שנעשו אצלנו, וביחוד החדשים, מונו שופטים לבי"ד המחוזי גם מבלי שהיה להם נסיון ארוך, ובבית-משפט השלום יושבים לפעמים שופטים שיש להם נסיון ארוך מאוד. לכן, הקדושה שבדרוג השופטים אינה נראית לי כל כך. על כל פנים, אם שופט יושב עם שני נציגי ציבור, אנחנו מובטחים מכל הבחינות ואין כל צורך להבדיל בין עבירות שמועברות אצלנו לשופט מחוזי ובין עבירות שמועברות לשופט שלום. לכן אני מציע שיהיה בי"ד מיוחד ושהוא יהיה מורכב משופט-שלום ושני נציגי ציבור.

ב.צ. דינבורג: אני בעד בי"ד מיוחד ונציגות ציבור. צריך לחנך את הציבור שלנו לשיתופו בעניינים אלה.

אבל בי"ד מיוחד זה צריך להיות בתוך המערכת המשפטית של המדינה. אם בית-משפט השלום מוטמך לדון בסוג מסויים של עבירות, ואם אנחנו קובעים כי הוא יהיה מוטמך לדון בענייני ספטרות, אנחנו מקטיעים את ערכו של הדבר. לכן אני אומר כי ביה"ד המיוחד צריך להיות משולב במערכת הכללית, כלומר: שתהיינה לו שתי אינסטנציות. אם לאן, פקדון הרבר שבמקום להלחם בספטרות, אנחנו מקודדים אותה. אם איש אשר לפי החוק הרגיל צריך היה להיות מובא בפני בית-המשפט המחוזי, יובא לפי חוק זה בפני בית-משפט השלום, אזי נציגי הציבור יראו את עצמם - בצדק - כחייבים להגן על הנאשם.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
22.11.50

רל.

ח. בן-עמי:

בתי-המשפט המחוזיים באר ומפתח על כל

המגמה של הקמת בתי-משפט איבוריים.

בית-הדין למניעת הפקעת שטחים וספרות המיל עונשים חמורים מאוד. זה היה בי"ד אשר בראשו עמד שופט שלום. בית-המשפט המחוזי באר והעמיד את העונשים על פחות משליש. (ח. צדוק: אב בי"ד באותו מקרה היה שופט בית-המשפט המחוזי). הבנין הזה שאנחנו בונים - כאילו אם יהיה בית-דין עם שופט שלום, יהיה מצב שונה מאשר הוא יהיה עם שופט מחוזי - כל הבנין הזה הוא בנין קלטים ומשחק של אנשים שאינם יודעים את פני בית-המשפט. אם אתם רוצים לעמוד על פרסטיג'ה - יבושם לכם. אבל מר צדוק לא אמר את האמת. אני יודע כי השאלה הזאת אינה קשורה בכך אם יושב במשפט שופט שלום, שופט מחוזי או שופט בית-המשפט העליון. יכול להיות ששופט בית-המשפט העליון אשר מטבעו יש לו אחי גמיש וגישה אחרת לעבריינים ועבירות. ויכול להיות ששופט שלום מטבעו שאין בו נימה של רחמים ומחמיר בעונשים. זהו עלבון בי"ד לקבוע כי מידת העונש תלויה בתואר של השופט, אם הוא יושב בבית-המשפט המחוזי או בבית-המשפט השלום.

אנחנו מקימים בית-דין מיוחד. בבי"ד כזה
שני
אצא יושב אצא אצא שופט שלום עם אצא אצא נציגי איבור. בשעה שיושבים שלוש אנשים, כל הפסיכולוגיה היא אחרת. בי"ד הוא למטרה מיוחדת: מניעת הפקעת שטחים וספרות. בי"ד כזה, בשעה שהוא יושב בתור שכזה, אינו זוכר כי הוא שופט שלום. הוא דואג לסדר אצא אצא אצא ולצורה בבית-הדין. הוא דואג לכך שהתובע הכללי לא ישפץ השפעה שלא כשורה על נציגי האיבור.

ח. רובין: השתמש בדברייך בביטוי מסויים לגבי מר צדוק,

אשר נדמה לי שלא היה במקומו. אם הבנתי

נכון, אמרת כי הוא מטעה את החברים בכוונה. (ח. בן-עמי: זה מטעמי פרסטיג'ה; זה טבעי) נדמה לי כי ההערה הזאת אינה במקומה.

י. כסה: יש לנו כבר נסיון בגלויים של ספרות במדינה

ישראל. כולנו מקווים כי זוהי צרה חולפת.

אבל החוק הזה נחקק כחוק קבוע במדינה, כמו כל החוקים שלנו. אם מחוקקים חוק לגבי ספרות, אני מסכים כי צריך להיות בי"ד מיוחד, כדי להבליט את ערכו של הדבר ולהגדיל את יעילות בית-הדין. אבל אין ספק כי אריכות להיות שונות של משפט. בל זאת, יש ספר ויש ספר...

י. כסה:

אני אומר כי לא יתכן שלא תהיה דרגה גבוהה של משפט מחוזי לעניינים אלה.

משום כך אני מצטרף להצעתו של חבר הכנסת

פרמינגר המחזירה אותנו להצעת המקורית של המשלה.

מ. בגין:

נדמה לי כי התסבוכה, גם בתוכן וגם בנוסח,

נגרמה ע"י כך שהמציעים נטו לערבב שתי שיטות

נפרדות, שאי אפשר לערבבן. או שמקבילים את העיקרון אשר לפיו העבירות

האלה מובאות בפני בתי הדין הרגילים של המדינה, או שמקיימים בתי הדין

מיוחדים בהשתתפות נציגי הציבור.

מר צרוק טען כי הוא נגד ב"ד מיוחד, אבל

החוק נותן זכות לנאשם ולחובע גם יחד להזמין נציגי ציבור. אם אין הזמנה

כזאת, העבירה נידונה או בבית המשפט המחוזי או בבית המשפט השלום, בפני

דן יחיד. כיון שלפי החוק העונש יהיה המור יותר אם יוזמנו נציגי הציבור,

הרי הנאשם לא יזמין נציגי ציבור כי הוא לא יזמין על עצמו החמרת העונש.

ז"א שלמעשה המשלה או החובע הם אשר ירכיבו את ב"ד הזה. אם כך, לשם

מה כל הסיבוך הזה? החוק יכול לקבוע בפשטות שיש ב"ד של שלושה. אם

מישהו רוצה להחמיר, הרי החוק בלאו הכי כבר החמיר בקביעת בתי הדין

מיוחדים לפי הזמנת החובע.

אין לנו ברירה אלא להחליט: או שמוסרים את כל

העבירות האלה למערכת הרגילה ש בתי הדין (הם עד עכשיו לא הכניחו ולא

שמענו על מהן שוחד לשופטים בישראל); או שמקיימים בתי הדין מיוחדים. לא

הייתי קורא לזה טריבונאל מיוחד, כי השם הזה קצת מפחית מערכה. אבל

במדינות שונות בהנאים מיוחדים היו מקרים שבעניין מסויים בית הדין לא

היה בית הדין נפרד אלא מובחן מהמערכת הכללית של בתי המשפט. למשל, מאחר

שהעניינים המסחריים היו מסובכים בכמה וכמה מובנים והיתה דרושה לכך

התמחות מסויימת של השופט, הוקמו במדינות שונות בתי הדין מיוחדים לעניינים

מסחריים. גם במקרה הנדון דרושה התמחות. אפשר למסור לשופטים מסויים

בתוך המערכת הכללית של בתי המשפט, להתמחות בעניינים אלה, ואפשר לצק

אליהם נציגי ציבור. לערבב את שתי השיטות האלה - אי אפשר.

מ. בגין: הייתי מציע להטיל על ועדת המשנה לשקול
מחדש באיזו שיטה לבחור.

י. לט: אני מסכים להצעתו של מר בגין. אבל אני

רוצה להגיד כמה מלים להערות האחרונה.
אני מסכים כי מבחינה תיאורטית אפשר לנמק את כל הגישות, אבל כל גישה
תיאורטית מתנגדת למציאות. המציאות היא כזאת שאי-אפשר להתאים אותה
לאחת התיאוריות. לו חוקינו היו בנויים לפי השיטה הקונטיננטלית,
היה מצב אחר. אבל אין זה כך. לכי סעיף 3 של תקנות ההגנה למניעת
רעות מוכקעים, יכול להיות מקרה חמור מאוד, ויכול להיות מקרה
שהענוש עליו יהיה מצי לירה קנס. אי-אפשר להגיד כי בענין זה יקבע
בית-משפט השלום בלבד, בלי אנשי איבזר.

אני הייתי גורס שיטה של בתי-דין מיוחדים,

כי אינני חושש שמשרד המשפטים ימנה שופטים שיש להם משוא פנים. אבל
מה האסון? אני לא הייתי יחיד בוועדה. ישבו גם חברי הכנסת בדר והוא
טען "ומבחינה תיאורטית לא יכולתי להגיד לו שטענתו אינה נכונה -
שאיננו רוצה כי משרד המשפטים ימנה שופט מסויים לענייני ספסרות, מפני
שהוא יודע כי יש לו גישה מיוחדת בענין זה. הוא רוצה שכל השופטים
ישבו במשפטים אלה, ושיקבע זאת נשיא בית-המשפט המחוזי או נשיא
בית-משפט השלום. (ז. ורטהיימ): גם בבתי-הדין הרגילים צריך לשנות
זאת). אינני חושב כי אתה גורס שיטה אשר לפיה שר המשפטים ימנה
שופט מסויים לדון בענייני רצח. לכן, אינני יודע מה אפשר לשנות שם.

קיבלתי את הנימוק הזה של חבר הכנסת בדר
והסכמנו "היינו רק שני חברי ועדה" שכל שופט יהיה רשאי לדון בעניין
זה.. אתם באים עכשיו ואומרים: ביה"ד נשאר ביה"ד מיוחד, אבל לא
מיוחד לפי מינוי של שר המשפטים, אלא לפי עצם הענין, לפי עצם החוק
שאנחנו דנים בו.

שאלה שניה היא אם בעבירות אלה ידון רק
שופט שלום, או שבמקרים מסויימים ידון בהן גם שופט מחוזי. אני אמרתי
כי אני מזהיר אתכם מלהכניס שופט שלום בענין זה. אני בעד שופטים
מחוזיים בכל המקרים. אבל האסון הוא שאין לנו כל כך הרבה שופטים

י. לז:

מחוזיים. כמו כן, אי-אפשר להעביר את כל העבירות האלה לבית-משפט השלום בלבד. מי שאינו רואה בעבירות האלה עבירות חמורות, יכול להגיד: נקל בכל הענין ונעביר את כל העבירות לבית-משפט השלום. אל תשכחו שגם הציבור מתחום אחרת לשופטי השלום מאשר לשוכמים המחוזיים.

מכיון שאנחנו מעוניינים בשיפור מהיר, עלינו לשחרר את בית-המשפט הזה מעבירות מכניות. אפשר לעשות זאת רק ע"י כך שנותנים לאב בי"ה סמכות לרון בעצמו בעניינים אלה. אין אפשרות אחרת. אני חוזר ואומר כי אני חומך בהצעה זו בגין להחזיר את הענין הזה לוועדת-המשנה, כדי שהיא תמצא מוצא.

היו"ר ת. רובין:
הייתי מציע שנעשה נסיון להצביע על עקרונות, ולאחר שנקבע כאן את העקרונות, נעביר זאת לוועדת המשנה, לניסוח.

ח. בן-אשר:
אני מציע שנעשה נסיון להצביע כאן על עיקרון אחד: האם יהיו בתי-דין מיוחדים עם שתי רגות טיפוס, או בתי-משפט שלום בלבד.

היו"ר ת. רובין:

ה צ ג ע ה

בעד ההצעה להצביע כאן על עקרונות ואח"כ להעביר לוועדת המשנה
- 5.
בעד ההצעה להעביר את השאלה ללא כל טיכוס לוועדת המשנה
על מנת שתנסח את ההצעה ותחזיר זאת למליאת הוועדה - רוב.

הוחלט: להעביר את השאלה לוועדת משנה, על מנת שתחזיר את השאלה למליאת הוועדה. הוחלט.
חלה על סעיפים 2, 3 ו-4.

הישיבה נפתחה בשעה 12.00.